

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi Euroopan unionin ja kansallisen oikeuden rikkomisesta ilmoittavien henkilöiden suojelusta sekä siihen liittyviksi laeiksi

Asia

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi Euroopan unionin ja kansallisen oikeuden rikkomisesta ilmoittavien henkilöiden suojelusta sekä siihen liittyviksi laeiksi (HE 147/2022 vp).

Valiokuntakäsittely

Valiokunnan mietintö: Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta (TyVM 17/2022 vp).

Päätös

Eduskunta on hyväksynyt seuraavat lait:

Laki

Euroopan unionin ja kansallisen oikeuden rikkomisesta ilmoittavien henkilöiden suojelusta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 luku

Yleiset säännökset

1 §

Lain tarkoitus

Tämän lain tarkoituksena on tehostaa Euroopan unionin oikeuden ja kansallisen lainsäädännön täytäntöönpanon valvontaa säätämällä niiden henkilöiden suojelusta, jotka ilmoittavat tämän lain soveltamisalaan kuuluvista rikkomisista. Tällä lailla pannaan täytäntöön unionin oikeuden rikkomisesta ilmoittavien henkilöiden suojelusta annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi (EU) 2019/1937, jäljempänä *ilmoittajansuojeludirektiivi*.

Eduskunnan vastaus EV 195/2022 vp

2 §

Sovelletamisala

Tätä lakia sovelletaan sellaisten henkilöiden suojeluun, jotka ilmoittavat ilmoittajansuojeludirektiivin liitteessä tarkoitetun Euroopan unionin lainsäädännön tai sen kansallisen täytäntöönpanolainsäädännön tai muun kansallisen lainsäädännön rikkomisista seuraavilla lainsäädännön aloilla:

- 1) julkiset hankinnat lukuun ottamatta puolustus- ja turvallisuushankintoja;
- 2) finanssipalvelut, -tuotteet ja -markkinat;
- 3) rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estäminen;
- 4) tuoteturvallisuus ja vaatimustenmukaisuus;
- 5) liikenneturvallisuus;
- 6) ympäristönsuojelu;
- 7) säteily- ja ydinturvallisuus;
- 8) elintarvikkeiden ja rehujen turvallisuus sekä eläinten terveys ja hyvinvointi;
- 9) Euroopan unionin toiminnasta annetun sopimuksen 168 artiklan tarkoittama kansanterveys;
- 10) kuluttajansuoja;
- 11) yksityisyyden ja henkilötietojen suoja sekä verkko- ja tietojärjestelmien turvallisuus.

Lakia sovelletaan 1 momentissa tarkoitetuissa asioissa tekoihin tai laiminlyönteihin:

- 1) jotka on säädetty rangaistavaksi;
- 2) joista voi seurata rangaistusluonteinen hallinnollinen seuraamus; taikka
- 3) jotka voivat vakavasti vaarantaa lainsäädännön yleisen edun mukaisten tavoitteiden toteutumista.

Poiketen siitä, mitä 1 momentin 9 kohdassa säädetään, lakia ei sovelleta rikkomiseen, joka koskee lääkelain (395/1987) 19 §:n 1 momenttia tai 68—73 §:ää, ihmisen elimien, kudoksien ja solujen lääketieteellisestä käytöstä annetun lain (101/2001) 2—5 lukua, 14, 15 tai 17—20, 21, 21 a, 22 tai 23 §:ää taikka rajat ylittävstä terveydenhuollosta annetun lain (1201/2013) 9 §:n 2—4 momenttia, 10 §:ää, 11 §:n 2 momenttia, 12 §:n 2 momenttia tai 13—23 tai 32 §:ää.

Sen lisäksi, mitä 1 momentissa säädetään, lakia sovelletaan sellaisten henkilöiden suojeluun, jotka ilmoittavat:

- 1) Euroopan unionin varainhoitoa tai menojen toteuttamista tai unionin tulojen taikka varojen keräämistä koskevan lainsäädännön tai määräysten rikkomisesta;
- 2) Euroopan unionin tai kansallisten avustusten tai valtiontukien myöntämistä, käyttämistä tai takaisinperintää koskevan lainsäädännön tai ehtojen rikkomisesta;
- 3) Euroopan unionin tai kansallisten kilpailusääntöjen rikkomisesta;
- 4) Euroopan unionin tai kansallisen yritysten ja yhteisöjen verotusta koskevan lainsäädännön rikkomisesta taikka järjestelystä, jonka tarkoituksena on saada yritysten tai yhteisöjen verotusta koskevan lainsäädännön tavoitteen tai tarkoituksen vastaista veroetua; tai
- 5) muun kuin 1 momentin 10 kohdassa tarkoitetun Euroopan unionin tai kansallisen kuluttajan suojaamiseksi säädetyn lainsäädännön rikkomisesta.

Eduskunnan vastaus EV 195/2022 vp

3 §

Suhde muuhun lainsäädäntöön

Tällä lailla ei rajoiteta muuhun kansalliseen tai Euroopan unionin lainsäädäntöön perustuvaa ilmoittajan suojelua.

Jos muuhun lakiin tai asetukseen, jolla on täytäntöönpantu tai joka täydentää ilmoittajansuojeludirektiivin liitteen II osassa mainittua unionin lainsäädäntöä, sisältyy erityisiä säännöksiä sisäisten tai viranomaisten ylläpitämien ilmoituskanavien perustamisesta, ilmoittamisesta ja ilmoituksen perusteella toteutettavista toimenpiteistä, jotka poikkeavat tässä laissa säädetystä, sovelletaan kyseisiä säännöksiä tämän lain asemesta. Tällä lailla täydennetään edellä tarkoitettua ilmoituskanavia koskevaa sääntelyä ja tämän lain säännöksiä sovelletaan siltä osin kuin asiasta ei ole erikseen muualla säädetty.

Tämä laki ei vaikuta esitutkintaa, syyteharkintaa tai oikeudenkäyntiä rikosasiassa koskevien säännösten soveltamiseen.

4 §

Poikkeukset soveltamisalasta

Tätä lakia ei sovelleta:

1) sellaiseen rikkomista koskevan tiedon ilmoittamiseen, joka sisältyy julkisen hallinnon tiedonhallinnasta annetun lain (906/2019) 18 §:n tai kansainvälisistä tietoturvallisuusvelvoitteista annetun lain (588/2004) 8 §:n nojalla turvallisuusluokiteltuun asiakirjaan tai tiedon ilmoittamiseen, joka asiakirjaan merkittynä olisi sisällöltään sellaista, että siihen olisi edellä mainittujen säännösten mukaan tehtävä turvallisuusluokkaa koskeva merkintä;

2) sellaiseen rikkomista koskevan tiedon ilmoittamiseen, joka kuuluu terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetussa laissa (559/1994) tai yksityisestä terveydenhuollosta annetussa laissa (152/1990) säädetyn terveydenhoito henkilöstön vaitiolovelvollisuuden taikka oikeudenkäymiskaaren 15 luvun 17 §:ssä, asianajajista annetun lain (496/1958) 5 c §:ssä tai luvan saaneista oikeudenkäyntiavustajista annetun lain (715/2011) 8 §:n 1 momentin 4 tai 5 kohdassa säädetyn salassapitovelvollisuuden piiriin;

3) sellaiseen rikkomista koskevan tiedon ilmoittamiseen puolustus- ja turvallisuushankinnoista, joihin sovelletaan Euroopan unionin toiminnasta annetun sopimuksen 346 artiklaa;

4) sellaiseen rikkomista koskevan tiedon ilmoittamiseen, joka koskee tuomioistuimen päätöksenteon luottamuksellisuutta, jos siitä on erikseen säädetty oikeudenkäynnin julkisuudesta yleisissä tuomioistuimissa annetussa laissa (370/2007) tai oikeudenkäynnin julkisuudesta hallinto-tuomioistuimissa annetussa laissa (381/2007);

5) tapauksiin, joissa henkilö on antanut tietoon perustuvan suostumuksensa siihen, että hänet määritellään tietolähteeksi tai rekisteröidään sellaiseksi lainvalvontaviranomaisten ylläpitämissä tietokannoissa poliisilain (872/2011) 5 luvun 40 §:n, henkilötietojen käsittelystä poliisitoimissa annetun lain (616/2019) 36 §:n, rikostorjunnasta Rajavartiolaitoksessa annetun lain (108/2018) 36 §:n, henkilötietojen käsittelystä Rajavartiolaitoksessa annetun lain (639/2019) 45 §:n, rikostorjunnasta Tullissa annetun lain (623/2015) 3 luvun 39 §:n, henkilötietojen käsittelystä Tullissa annetun lain (650/2019) 11 tai 30 §:n taikka sotilaskurinpidosta ja rikostorjunnasta puolustusvoimissa annetun lain (255/2014) mukaisesti.

Eduskunnan vastaus EV 195/2022 vp

5 §

Henkilöllinen soveltamisala

Tässä laissa säädettyjä suojelua koskevia säännöksiä sovelletaan ilmoittajaan, joka on saanut rikkomista koskevia tietoja työssään tai sen yhteydessä ollessaan seuraavassa asemassa:

- 1) työ- tai virkasuhde;
- 2) itsenäinen ammatinharjoittaja;
- 3) osakkeenomistaja;
- 4) yhteisön tai säätiön hallituksen tai hallintoneuvoston jäsen tai toimitusjohtaja;
- 5) vapaaehtoistyöntekijä; tai
- 6) harjoittelija.

Suojelua koskevia säännöksiä sovelletaan myös ilmoittajaan, joka on saanut rikkomista koskevia tietoja 1 momentissa tarkoitettua työtä edeltäneiden neuvottelujen aikana tai sittemmin päättyneen työnsä aikana.

Suojelua koskevia säännöksiä sovelletaan myös 1 momentissa tarkoitettussa asemassa olevaan ilmoittajaan, joka on:

- 1) ilmoittanut tai julkistanut rikkomista koskevan tiedon nimettömästi, jos hänet tunnistetaan myöhemmin;
- 2) liikesalaisuuslain (595/2018) 5 §:n mukaisesti yleisen edun suojaamiseksi ilmoittanut tai julkistanut rikkomista koskevan tiedon yhteydessä liikesalaisuuden.

Lisäksi suojelua koskevia säännöksiä sovelletaan:

- 1) henkilöön, joka avustaa ilmoittajaa ilmoittamismenettelyssä ja joka on työnsä vuoksi sellaisessa asemassa, että hän voi ilmoituksen johdosta joutua vastatoimien kohteeksi;
- 2) kolmanteen henkilöön, jolla on yhteyksiä ilmoittajaan ja joka voi työnsä vuoksi joutua vastatoimien kohteeksi;
- 3) oikeushenkilöön, joka on ilmoittajan omistuksessa tai jossa ilmoittaja työskentelee tai johon ilmoittaja on muulla tavoin yhteydessä työnsä vuoksi ja joka edellä mainitun asemansa vuoksi voi joutua vastatoimien kohteeksi.

2 luku

Ilmoittajan suojelun edellytykset

6 §

Ilmoittajan suojelun yleiset edellytykset

Tässä laissa säädetyn suojelun yleisenä edellytyksenä on, että ilmoittajalla on ilmoittamishetkellä perusteltu syy uskoa, että rikkomista koskeva tieto pitää paikkansa ja että tällainen tieto kuuluu lain soveltamisalaan.

Eduskunnan vastaus EV 195/2022 vp

7 §

Sisäisen ilmoittamisen ensisijaisuus

Ilmoittajan suojelun edellytyksenä on, että ilmoitus organisaation toiminnassa havaitusta rikkomisesta tehdään ensisijaisesti kyseisen organisaation sisäiseen ilmoituskanavaan, jollei ilmoittamisesta suoraan 2 §:ssä tarkoitetun lainsäädännön tai määräysten valvonnasta vastaavan viranomaisen (*toimivaltainen viranomainen*) ilmoituskanavaan ole erikseen muualla säädetty.

8 §

Viranomaiselle ilmoittaminen

Oikeuskanslerinviraston keskitettyyn ilmoituskanavaan tai toimivaltaiselle viranomaiselle ilmoituksen tekevään ilmoittajaan sovelletaan tässä laissa säädettyjä suojelua koskevia säännöksiä, jos:

- 1) organisaatiossa ei ole sisäistä ilmoituskanavaa tai ilmoittajalle ei ole annettu mahdollisuutta ilmoittaa sisäisen ilmoituskanavan kautta;
- 2) ilmoittajalla on perusteltu syy uskoa, ettei sisäisen ilmoituksen perusteella ole ryhdytty 16 §:ssä tarkoitettuihin toimenpiteisiin mainitun pykälän 2 momentissa säädettyssä määräajassa;
- 3) ilmoittajalla on perusteltu syy uskoa, että rikkomiseen ei voida puuttua tehokkaasti sisäisen ilmoituksen perusteella; tai
- 4) ilmoittajalla on perusteltu syy uskoa, että hän on vaarassa joutua ilmoittamisen johdosta vastatoimien kohteeksi.

Poiketen siitä, mitä 1 momentissa säädetään, suojelua koskevia säännöksiä sovelletaan ilmoittajaan, joka ilmoittaa rikkomisesta suoraan toimivaltaiselle Euroopan unionin toimielimelle tai laitokselle.

9 §

Julkistaminen

Ilmoittajaan, joka julkistaa rikkomista koskevan tiedon, sovelletaan tässä laissa säädettyjä suojelua koskevia säännöksiä, jos:

- 1) ilmoittaja on tehnyt ilmoituksen 8 §:n mukaisesti oikeuskanslerinviraston keskitettyyn ilmoituskanavaan tai toimivaltaiselle viranomaiselle ja ilmoittajalla on perusteltu syy uskoa, ettei toimivaltainen viranomainen ole ryhtynyt selvittämään ilmoituksen oikeellisuutta 20 §:n 2 momentin 2 kohdassa säädettyssä määräajassa;
- 2) ilmoittajalla on perusteltu syy uskoa, että rikkominen voi aiheuttaa yleiseen etuun kohdistuvan välittömän ja ilmeisen vaaran;
- 3) ilmoittajalla on perusteltu syy uskoa, että viranomaiselle ilmoittaminen voi aiheuttaa vaaran vastatoimien kohteeksi joutumisesta; tai
- 4) ilmoittajalla on perusteltu syy uskoa, että toimivaltainen viranomainen on osallisena rikkomisessa tai on muutoin todennäköistä, että toimivaltainen viranomainen ei puutu rikkomiseen tehokkaasti asiaan liittyvien erityisten olosuhteiden vuoksi.

Eduskunnan vastaus EV 195/2022 vp

3 luku

Sisäinen ilmoituskanava

10 §

Sisäisen ilmoituskanavan perustamisvelvollisuus

Seuraavien organisaatioiden, joihin työ- tai virkasuhteessa olevien henkilöiden määrä on säännöllisesti vähintään 50, on perustettava sisäinen ilmoituskanava rikkomista koskevan tiedon ilmoittamista ja ilmoituksen perusteella toteutettavia toimenpiteitä varten:

1) lailla tai valtioneuvoston asetuksella perustetut valtion hallintoviranomaiset sekä muut valtion virastot ja laitokset, valtioneuvoston kanslia, ministeriöt, eduskunnan kanslia ja eduskunnan yhteydessä tai valvonnassa toimivat virastot ja laitokset, tasavallan presidentin kanslia, tuomioistuimet, valtion liikelaitokset ja itsenäiset julkisoikeudelliset laitokset;

2) hyvinvointialueet ja hyvinvointiyhtymät;

3) kunnat, kuntayhtymät, liikelaitoskuntayhtymät ja kunnalliset liikelaitokset;

4) seurakunnat ja seurakuntayhtymät, tuomiokapitulit, kirkkohallitus ja kirkollishallitus;

5) kaupparekisterilain (129/1979) 3 §:n 1 momentin 1, 2 ja 4—6 kohdassa tarkoitetut yhteisöt; sekä

6) säätölaissa (487/2015) tarkoitetut säätiöt, eläkelaitokset, vakuutuskassat ja työttömyyskassat.

Sisäisen ilmoituskanavan perustaneen organisaation on annettava siihen työ- tai virkasuhteessa oleville henkilöille mahdollisuus tehdä ilmoitus sisäisen ilmoituskanavan kautta. Organisaatio voi sallia myös muille henkilöille ilmoittamisen sisäisen ilmoituskanavan kautta.

Edellä 1 momentista poiketen lisäeläkesäätiöistä ja lisäeläkekassoista annetussa laissa (947/2021) tarkoitetun lisäeläkelaitoksen on riippumatta lisäeläkelaitokseen työsuhteessa säännöllisesti olevien henkilöiden määrästä perustettava sisäinen ilmoituskanava rikkomista koskevan tiedon ilmoittamista ja ilmoituksen perusteella toteutettavia toimenpiteitä varten. Mitä edellä säädetään lisäeläkelaitoksesta, sovelletaan myös eläkesäätiöön ja eläkekassaan, jossa on vapaaehtoisia lisäeläkevakuutustoimintaa harjoittava osasto, riippumatta eläkesäätiöön tai eläkekassaan työsuhteessa säännöllisesti olevien henkilöiden määrästä.

11 §

Sisäisen ilmoituskanavan ulkoistaminen

Organisaatio voi antaa sisäisen ilmoituskanavan järjestämisen ulkopuolisen palveluntuottajan tehtäväksi.

Organisaatio vastaa tässä laissa säädettyjen velvollisuuksien toteutumisesta myös siinä tapauksessa, että se on antanut sisäisen ilmoituskanavan järjestämisen ulkopuolisen tahon hoidettavaksi.

Edellä 10 §:n 1 momentin 1—3 kohdassa tarkoitetun organisaation lukuun ulkoistamista koskevan sopimuksen mukaisia tehtäviä hoitaessaan palvelujen tuottajan palveluksessa olevaan henkilöön sovelletaan rikosoikeudellista virkavastuuta koskevia säännöksiä. Vahingonkorvausvastuusta säädetään vahingonkorvauslaissa (412/1974).

Eduskunnan vastaus EV 195/2022 vp

12 §

Yhteiset sisäiset ilmoituskanavat ja resurssien jakaminen

Seuraavilla organisaatioilla voi olla yhteinen sisäinen ilmoituskanava:

- 1) 10 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitetut organisaatiot, joilla on kiinteä hallinnollinen ja toiminnallinen yhteys;
- 2) hyvinvointialueet ja hyvinvointiyhtymät;
- 3) kunnat, kuntayhtymät, liikelaitoskuntayhtymät ja kunnalliset liikelaitokset;
- 4) seurakunnat ja seurakuntayhtymät, tuomiokapitulit, kirkkohallitus ja kirkollishallitus;
- 5) samaan konserniin, talletuspankkien yhteenliittymään tai rahoitus- ja vakuutusryhmittymään kuuluvat yhtiöt;
- 6) Innovaatorahoituskeskus Business Finland ja Business Finland -osakeyhtiö.

Edellä 10 §:n 1 momentin 5 ja 6 kohdassa tarkoitetut organisaatiot, joiden palveluksessa on enintään 249 henkilöä, voivat jakaa ilmoitusten vastaanottamiseen, paikkansa pitävyyden selvittämiseen tai toteutettaviin tutkimuksiin osoitettuja resursseja keskenään. Resurssien jakamisesta huolimatta kullakin resurssien jakamiseen osallistuvalla organisaatiolla on 16 §:n mukainen velvollisuus antaa palautetta ja tarvittaessa puuttua ilmoitettuun rikkomiseen sekä 32 §:ssä säädetty salassapitovelvollisuus.

13 §

Vapaaehtoiset sisäiset ilmoituskanavat

Jos muu kuin 10 §:n 1 momentissa tarkoitettu organisaatio perustaa sisäisen ilmoituskanavan tämän lain soveltamisalaan kuuluvien rikkomusten ilmoittamista varten, vapaaehtoiseen sisäiseen ilmoituskanavaan, sisäiseen ilmoittamiseen ja ilmoittajan suojeluun sovelletaan, mitä tässä laissa säädetään.

14 §

Ilmoituksen käsittelystä vastaava henkilö

Sisäisen ilmoituskanavan perustaneen organisaation tai 11 §:ssä tarkoitetun palveluntuottajan on nimettävä ilmoituksen käsittelystä vastaava henkilö tai henkilöt, joiden on voitava hoitaa tehtävänsä puolueettomasti ja riippumattomasti. Lisäksi organisaatio tai palveluntuottaja voi nimetä ilmoituksen paikkansa pitävyyden selvittämiseksi tarvittavia asiantuntijoita.

Ilmoituksia saavat käsitellä vain organisaation tähän tehtävään nimeämät henkilöt.

15 §

Sisäistä ilmoituskanavaa koskevat vähimmäisvaatimukset

Sisäisessä ilmoituskanavassa on voitava ilmoittaa kirjallisesti tai suullisesti.

Ilmoituskanavan perustaneen organisaation on toimitettava ilmoittajalle vastaanottoilmoitus seitsemän päivän kuluessa ilmoituksen vastaanottamisesta.

Eduskunnan vastaus EV 195/2022 vp

Jos suullinen ilmoittaminen on mahdollista, se on voitava tehdä puhelimitse tai muun ääniviestijärjestelmän kautta ja ilmoittajan pyynnöstä kohtuullisen ajan kuluessa järjestettävässä henkilökohtaisessa tapaamisessa.

Sisäisen ilmoituskanavan perustaneen organisaation on tiedotettava ilmoittamisesta sisäiseen ilmoituskanavaan ja oikeuskanslerinviraston keskitettyyn ilmoituskanavaan, ilmoittamiseen liittyvistä menettelyistä ja ilmoittajan suojelun edellytyksistä. Tiedot on esitettävä selkeässä muodossa ja siten, että ne ovat helposti ilmoittajien saatavilla.

Salassapidosta sisäisessä ilmoituskanavassa säädetään 32 §:ssä.

16 §

Ilmoituksen paikkansa pitävyyden selvittäminen ja tiedonanto toimenpiteistä

Ilmoituksen käsittelystä vastaavan henkilön on ryhdyttävä tarpeellisiin toimenpiteisiin ilmoituksen paikkansa pitävyyden selvittämiseksi ja tarvittaessa rikkomiseen puuttumiseksi.

Ilmoituksen käsittelystä vastaavan henkilön on annettava ilmoittajalle kolmen kuukauden kuluessa ilmoituksen vastaanottoilmoituksen toimittamisesta tieto siitä, mitä toimenpiteitä ilmoituksen perusteella toteutetaan. Jos vastaanottoilmoitusta ei ole toimitettu, toimenpiteistä on kerrottava kolmen kuukauden kuluessa siitä, kun ilmoituksen vastaanottoilmoitusta koskeva seitsemän päivän määräaika on päättynyt.

17 §

Nimetön ilmoittaminen

Organisaatio voi päättää ottaa sisäisessä ilmoituskanavassa vastaan myös nimettömiä ilmoituksia. Nimettömien ilmoitusten perusteella ei tarvitse toimittaa vastaanottoilmoitusta tai toteuttaa 16 §:n 2 momentissa tarkoitettuja toimenpiteitä.

4 luku

Ilmoittaminen oikeuskanslerinvirastolle ja toimivaltaiset viranomaiset

18 §

Keskitetty oikeuskanslerinviraston ilmoituskanava

Ilmoittajan on 8 §:ssä mainittujen edellytysten täytyessä tehtävä viranomaiselle tarkoitettu ilmoitus 2 §:ssä tarkoitettua rikkomisesta keskitettyyn ilmoituskanavaan, jollei ilmoittamisesta suoraan toimivaltaisen viranomaisen ilmoituskanavaan ole erikseen säädetty.

Keskitetyn ilmoituskanavan toiminnasta vastaa oikeuskanslerinvirasto. Oikeuskanslerinviraston on siirrettävä ilmoitus toimivaltaiselle viranomaiselle ilmoituksen paikkansa pitävyyden selvittämistä varten. Jos toimivaltaista viranomaista ei 2 §:n 4 momentin 1—5 kohdassa tarkoitetuissa asioissa ole, ilmoitus on siirrettävä toimivaltaiselle ministeriölle. Siirto on tehtävä kiireellisesti, jos on kyse terveyttä tai turvallisuutta välittömästi ja vakavasti vaarantavasta rikkomisesta.

Eduskunnan vastaus EV 195/2022 vp

Oikeuskanslerinviraston on tiedotettava keskitettyyn ilmoituskanavaan ilmoittamisesta, toimivaltaisista viranomaisista ja annettava niihin liittyen neuvontaa.

19 §

Keskitettyä ilmoituskanavaa koskevat vähimmäisvaatimukset

Oikeuskanslerinviraston keskitettyyn ilmoituskanavaan on voitava ilmoittaa kirjallisesti ja suullisesti. Ilmoittajan pyynnöstä suullinen ilmoittaminen on järjestettävä kohtuullisen ajan kuluessa järjestettävässä henkilökohtaisessa tapaamisessa.

Oikeuskanslerinviraston on toimitettava ilmoittajalle vastaanottoilmoitus viipymättä ja viimeistään seitsemän päivän kuluessa ilmoituksen vastaanottamisesta. Vastaanottoilmoitus voidaan jättää toimittamatta ilmoittajan pyynnöstä tai, jos sen antaminen vaarantaisi ilmoittajan henkilöllisyyden suojan.

Oikeuskanslerinviraston tulee nimetä ilmoituksen käsittelystä vastaava henkilö tai henkilöt. Vastaavalla henkilöllä on oltava riittävä asiantuntemus ilmoitusten käsittelyyn. Ilmoituksia saavat käsitellä vain nimetyt henkilöt.

Keskitetyssä ilmoituskanavassa ei oteta vastaan nimettömiä ilmoituksia.

20 §

Ilmoitusten käsittely toimivaltaisissa viranomaisissa

Toimivaltaisten viranomaisten tulee nimetä ilmoituksen käsittelystä vastaava henkilö tai henkilöt. Vastaavalla henkilöllä on oltava riittävä asiantuntemus ilmoitusten käsittelyyn. Ilmoituksia saavat käsitellä vain nimetyt henkilöt.

Ilmoitusten käsittelystä vastaavien henkilöiden on:

- 1) ryhdyttävä ilmoituksen johdosta tarpeellisiin toimenpiteisiin ilmoituksen paikkansa pitävyyden selvittämiseksi ja tarvittaessa rikkomiseen puuttumiseksi;
- 2) annettava ilmoittajalle tieto ilmoituksen perusteella toteutetuista toimenpiteistä kolmen tai perustelluista syistä enintään kuuden kuukauden kuluessa ilmoituksen vastaanottamisesta toimivaltaisessa viranomaisessa;
- 3) annettava ilmoittajalle tieto ilmoituksen perusteella aloitetun selvityksen lopullisesta tuloksesta.

Lisäksi toimivaltainen viranomainen voi nimetä ilmoituksen paikkansa pitävyyden selvittämiseksi tarvittavia asiantuntijoita.

Jos ilmoituksia vastaanotetaan paljon, toimivaltainen viranomainen voi asettaa etusijalle niiden ilmoitusten käsittelyn, jotka koskevat tämän lain soveltamisalaan kuuluvia vakavia rikkomisia. Ilmoittajalle on kuitenkin aina kerrottava ilmoituksen perusteella toteutetuista toimenpiteistä 2 momentin 2 kohdassa säädetyssä määräajassa.

21 §

Ilmoituksen käsittelyn lopettaminen

Toimivaltainen viranomainen voi tehdä päätöksen asian käsittelyn lopettamisesta, jos:

Eduskunnan vastaus EV 195/2022 vp

1) ilmoitus koskee rikkomista, joka on ilmeisen vähäinen eikä edellytä asian paikkansa pitävyyden selvittämistä; tai

2) kyse on toistuvista ilmoituksista, jotka eivät sisällä rikkomista koskevaa merkittävää uutta tietoa verrattuna aikaisempaan ilmoitukseen, joka on jo asianmukaisesti käsitelty.

Päätös käsittelyn lopettamisesta ei vaikuta tässä laissa tarkoitettuun ilmoittajan suojeluun. Ilmoittajalla ei ole valitusoikeutta päätöksestä.

22 §

Toimivaltaisen viranomaisen vastaanottamat ilmoitukset

Jos toimivaltainen viranomainen vastaanottaa tässä laissa tarkoitetun ilmoituksen, sen on ilmoitettava ilmoituksen vastaanottamisesta viipymättä oikeuskanslerinvirastolle ja toimitettava ilmoittajalle vastaanottoilmoitus seitsemän päivän kuluessa.

5 luku

Ilmoittajan suojelu

23 §

Vastatoimien ja ilmoittamisen estämisen kieltö

Ilmoittajan työnantaja tai muu organisaatio, jonka johdon ja valvonnan alaisena, jonka hyväksii ilmoittaja tekee työtä tai johon ilmoittaja on työnsä vuoksi muutoin yhteydessä, ei saa kohdistaa ilmoittajaan tai muuhun 5 §:ssä tarkoitettuun henkilöön vastatoimia rikkomista koskevan tiedon ilmoittamisen tai julkistamisen vuoksi. Kiellettyä on myös menettely, jonka tarkoituksena on rikkomista koskevan tiedon ilmoittamisen tai julkistamisen estäminen.

Työnantajan tai tämän edustajan menettelyä tai päätöstä on pidettävä kiellettynä vastatoimena, jos työ- tai virkasuhteessa olevan henkilön palvelussuhteen ehtoja heikennetään tai hänen palvelussuhteensa päätetään, henkilö lomautetaan, häntä muutoin kohdellaan epäedullisesti tai häneen kohdistetaan muita kielteisiä seurauksia sen vuoksi, että hän on ilmoittanut tai julkistanut rikkomista koskevan tiedon tai osallistunut ilmoittamansa rikkomista koskevan asian selvittämiseen.

Tavaroiden tai palvelujen tarjoajan menettelyä on elinkeinotoiminnassa pidettävä kiellettynä vastatoimena, jos ilmoittajalta tai muulta 5 §:ssä tarkoitettulta henkilöltä evätään tavaroiden tai palveluiden toimittaminen, hänen sopimussuhteensa päätetään ennenaikaisesti tai häneen muutoin kohdistetaan kielteisiä seurauksia sen vuoksi, että hän on ilmoittanut tai julkistanut rikkomista koskevan tiedon taikka osallistunut ilmoittamansa rikkomista koskevan asian selvittämiseen.

Jos ilmoittaja on osakkeenomistaja tai yhteisön hallituksen tai hallintoneuvoston jäsen, 1 momentissa säädettyä kieltöä sovelletaan siihen yhteisöön, jossa ilmoittajalla on osakeomistus tai jonka toimielimeen hän kuuluu.

Eduskunnan vastaus EV 195/2022 vp

24 §

Vapaus vastuusta

Ilmoittajaa, joka ilmoittaa tai julkistaa rikkomista koskevia tietoja tämän lain mukaisesti, ei aseteta tietojen antamisen, hankkimisen, ilmoittamisen tai julkistamisen osalta vastuuseen sopimukseen, lakiin, asetukseen tai määräykseen perustuvaa tietojen ilmaisemista koskevan rajoituksen rikkomisesta. Edellytyksenä on lisäksi se, että ilmoittajalla oli ilmoittamishetkellä perusteltu syy uskoa, että tietojen ilmoittaminen tai julkistaminen on välttämätöntä tämän lain soveltamisalaan kuuluvan rikkomisen paljastamiseksi.

Mitä 1 momentissa säädetään, ei sovelleta, jos tiedon hankkiminen tai saaminen on säädetty rangaistavaksi.

25 §

Todistustaakka

Käsiteltäessä tuomioistuimessa tai muussa viranomaisessa vastatoimien ja ilmoittamisen esittämisen kiellon rikkomista koskevaa asiaa, joka koskee ilmoittajalle tai muulle 5 §:ssä tarkoitetulle henkilölle aiheutunutta haittaa, vireillepanijan on esitettävä selvitystä seikoista, joihin vaatimus perustuu. Jos asiaa käsiteltäessä esitettyjen selvitysten perusteella voidaan olettaa vastatoimien kieltoa rikotun, vastapuolen on kumotakseen oletuksen osoitettava, että kieltoa ei ole rikottu. Tätä säännöstä ei sovelleta rikosasiaa käsiteltäessä.

26 §

Vahingonkorvaus

Sen, joka rikkoo tahallisesti 23 §:n 1 momentissa säädettyä vastatoimien ja ilmoittamisen esittämisen kieltoa, on korvattava ilmoittajalle tai muulle 5 §:ssä tarkoitetulle henkilölle siten aiheuttamansa taloudellinen vahinko.

Tahallisesti vääriä tietoja ilmoittaneen tai julkistaneen ilmoittajan on korvattava ilmoituksen kohteelle siten aiheuttamansa taloudellinen vahinko.

Poiketen siitä, mitä 1 momentissa säädetään, työsopimuksen perusteettomasta päättämisestä maksettavaan korvaukseen sovelletaan työsopimuslain (55/2001) 12 luvun 2 §:ää tai merityösopimuslain (756/2011) 12 luvun 2 §:ää.

Poiketen siitä, mitä 1 momentissa säädetään, virkasuhteen lainvastaisesta päättämisestä maksettavan ansionmenetyksen korvaamiseen sovelletaan valtion virkamieslain (750/1994) 55 a §:ää, eduskunnan virkamiehistä annetun lain (1197/2003) 68 a §:ää, tasavallan presidentin kansliasta annetun lain (100/2012) 72 §:ää, kunnan ja hyvinvointialueen viranhaltijasta annetun lain (304/2003) 45 §:ää tai kirkkolain (1054/1993) 6 luvun 61 §:ää.

Edellä 1 ja 2 momentissa tarkoitetun vahingon aiheuttajan korvausvastuun sovitteluun ja korvausvastuun jakautumiseen kahden tai useamman korvausvelvollisen kesken sovelletaan vahingonkorvauslain 2 ja 6 lukua.

Tämän lain säännökset eivät rajoita vahinkoa kärsineen oikeutta vaatia korvausta vahingonkorvauslain tai muun lain nojalla taikka sopimussuhteen perusteella.

Eduskunnan vastaus EV 195/2022 vp

27 §

Vahingonkorvausvelan vanhentuminen

Edellä 26 §:n 1 momentissa tarkoitettu korvausvelka vanhentuu kolmen vuoden kuluessa siitä, kun vahingonkärsijä on saanut tietää tai hänen olisi pitänyt saada tietää vastatoimien ja ilmoittamisen estämisen kiellon vastaisesta menettelystä.

Työsopimuksen perusteettomasta päättämisestä maksettavan korvauksen vanhentumiseen ja kanneaikaan sovelletaan 1 momentista poiketen työsopimuslain 13 luvun 9 §:ää tai merityösopimuslain 13 luvun 11 §:ää.

Edellä 26 §:n 2 momentissa tarkoitettu korvausvelka vanhentuu kolmen vuoden kuluessa siitä, kun vahingonkärsijä on saanut tietää tai hänen olisi pitänyt tietää tahallista väärien tietojen ilmoittamisesta tai julkistamisesta.

Edellä 26 §:n 1 ja 2 momentissa tarkoitettujen vahingonkorvauksen vanhentuminen on kuitenkin katkaistava ennen kuin kymmenen vuotta on kulunut vahinkoon johtaneesta tapahtumasta.

28 §

Lain säännösten pakottavuus

Sopimus, jolla vähennetään ilmoittajalle tai ilmoituksen kohteelle tämän lain mukaan tulevia oikeuksia ja oikeussuojakeinoja, on mitätön.

6 luku

Henkilötietojen käsittely ja salassapito

29 §

Henkilötietojen käsittely ja ilmoitusten säilyttäminen

Ilmoittajan ja ilmoituksen kohteen henkilötietoja saavat käsitellä vain ne henkilöt, jotka organisaatio on 14 §:n 1 momentissa, 19 §:n 3 momentissa ja 20 §:n 1 momentissa tarkoitetulla tavalla nimennyt.

Organisaation on poistettava ilmoituskanavien kautta tulevat tiedot viiden vuoden kuluttua ilmoituksen saapumisesta, jollei niiden säilyttäminen ole välttämätöntä tässä tai muussa laissa säädettyjen oikeuksien tai velvoitteiden toteuttamista varten taikka oikeudellisen vaateen laatimiseksi, esittämiseksi tai puolustamiseksi. Henkilötiedot, joilla ei selvästi ole merkitystä ilmoituksen käsittelyn kannalta, on poistettava ilman aiheutonta viivytystä.

Eduskunnan vastaus EV 195/2022 vp

30 §

Erityisiin henkilötietoryhmiin ja rikostuomioihin ja rikoksiin liittyvien tietojen käsittely

Rekisterinpitäjä saa käsitellä erityisiin henkilötietoryhmiin ja rikostuomioihin ja rikoksiin liittyviä tietoja vain, jos käsittely on 1 §:ssä säädetyn tarkoituksen kannalta välttämätöntä.

31 §

Rekisteröidyn oikeuksien rajoittaminen

Luonnollisten henkilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelyssä sekä näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta ja direktiivin 95/46/EY kumoamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2016/679 (yleinen tietosuoja-asetus), jäljempänä *tietosuoja-asetus*, 18 artiklaa rekisteröidyn oikeudesta käsittelyn rajoittamiseen ei sovelleta tässä laissa tarkoitettuun henkilötietojen käsittelyyn.

Tietosuoja-asetuksen 15 artiklassa säädettyä rekisteröidyn oikeutta tutustua tietoihin voidaan rajoittaa tämän lain nojalla ilmoitettujen henkilötietojen osalta, jos se on välttämätöntä ja oikeasuhtaista ilmoituksen paikkansa pitävyyden selvittämisen turvaamiseksi tai ilmoittajan henkilöllisyyden suojaamiseksi.

Jos vain osa rekisteröityä koskevista tiedoista on sellaisia, että ne 2 momentin mukaan jäävät tietosuoja-asetuksen 15 artiklassa tarkoitetun oikeuden ulkopuolelle, rekisteröidyllä on oikeus saada tietää muut häntä koskevat tiedot.

Rekisteröidyllä on oikeus saada tietoonsa 2 momentin nojalla tehdyn rajoituksen syyt ja pyytää tietojen antamista tietosuojavaltuutetulle tietosuojalain (1050/2018) 34 §:n 3 ja 4 momentin mukaisesti.

32 §

Salassapitovelvollisuus

Joka tämän lain mukaisia ilmoituksia käsitellessään, ilmoittajaa ilmoittamismenettelyssä avustaan tai ilmoittajalle oikeudellista neuvontaa antaessaan on saanut tiedon ilmoittajan tai ilmoituksen kohteen henkilöllisyydestä tai muusta sellaisesta tiedosta, josta henkilöllisyys voidaan päätellä suoraan tai epäsuorasti, on velvollinen pitämään tiedon salassa. Salassa pidettävää tietoa ei saa oikeudettomasti ilmaista ilman sen henkilön nimenomaista suostumusta, jonka suojaksi salassapitovelvollisuus on säädetty.

Jos ilmoitus vastaanotetaan muun kuin tässä laissa tarkoitetun ilmoituskanavan kautta tai jos sen vastaanottaa muu kuin ilmoitusten käsittelystä vastaava henkilö, ilmoituksen vastaanottajan tulee pitää salassa tiedot, jotka voivat paljastaa ilmoittajan tai ilmoituksen kohteen henkilöllisyyden. Ilmoituksen vastaanottajan tulee toimittaa ilmoitus alkuperäisessä muodossaan viipymättä ilmoitusten käsittelystä vastaavalle henkilölle.

Oikeuskanslerinvirasto ja toimivaltainen viranomainen sekä ilmoittajaa ilmoittamismenettelyssä avustava tai ilmoittajalle oikeudellista neuvontaa antava henkilö, joka on saanut tiedon ilmoituksen kohteen henkilöllisyydestä tai muusta sellaisesta tiedosta, josta henkilöllisyys voidaan päätellä suoraan tai epäsuorasti, on velvollinen pitämään tiedon salassa.

Eduskunnan vastaus EV 195/2022 vp

Tässä laissa tarkoitettuja tehtäviä hoidettaessa saatuihin ja laadittuihin viranomaisten asiakirjoihin ja tietoihin sovelletaan viranomaisten toiminnan julkisuudesta annettua lakia (621/1999), jollei tässä laissa toisin säädetä.

Ilmoitusta sekä ilmoittajan ja ilmoituksen kohteen henkilöllisyyttä koskevien tietojen julkisuudesta rikosprosessissa säädetään esitutkintalaissa (805/2011), viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa sekä oikeudenkäynnin julkisuudesta yleisissä tuomioistuimissa annetussa laissa.

33 §

Salassa pidettävien tietojen antaminen

Ilmoituksen käsittelystä vastaava henkilö saa 32 §:n 1 momentissa säädetyn salassapitovelvollisuuden estämättä antaa tiedon ilmoittajan ja muiden ilmoituksessa mainittujen henkilöiden henkilöllisyydestä ja henkilöllisyyden suoraan tai epäsuorasti ilmaisevat muut tiedot ilmoituksen paikkansa pitävyyden selvittämiseksi nimetylle henkilölle, jos tiedon antaminen on välttämätöntä ilmoituksen paikkansa pitävyyden selvittämiseksi.

Lisäksi ilmoituksen käsittelystä vastaava henkilö saa antaa tiedon ilmoittajan, ilmoituksen kohteen ja muiden ilmoituksessa mainittujen henkilöiden henkilöllisyydestä ja henkilöllisyyden suoraan tai epäsuorasti ilmaisevat muut tiedot salassapitosäännösten estämättä, jos tiedon antaminen on tarpeen:

- 1) toimivaltaiselle viranomaiselle ilmoituksen paikkansa pitävyyden selvittämistä varten;
- 2) esitutkintaviranomaisille rikosten ennalta estämistä, paljastamista, selvittämistä ja syyteharjintaan saattamista varten;
- 3) syyttäjälle Syyttäjälaitoksesta annetun lain (32/2019) 9 §:ssä säädettyjen tehtävien suorittamista varten;
- 4) ilmoituksen kohteelle oikeudellisen vaateen laatimiseksi, esittämiseksi tai puolustamiseksi tuomioistuimessa tapahtuvassa käsittelyssä tai tuomioistuimen ulkopuolisessa oikeudellisessa tai hallinnollisessa menettelyssä.

Asianosaisen oikeudesta saada salassa pidettävä tieto säädetään muualla laissa erikseen.

Ilmoituksen kohteella on oikeus ilmaista ilmoittajan henkilöllisyys ja saada viranomaiselta tieto ilmoittajan henkilöllisyydestä, jos se on tarpeen oikeudellisen vaatimuksen laatimiseksi, esittämiseksi tai puolustamiseksi oikeudellisessa menettelyssä.

Ilmoituksen käsittelystä vastaavan henkilön on ilmoitettava ilmoittajalle etukäteen hänen henkilöllisyytensä ilmaisemisesta, jollei tällainen tieto vaaranna asiaan liittyvää ilmoituksen paikkansa pitävyyden selvittämistä, esitutkintaa tai oikeudenkäyntiä. Toimivaltaisen viranomaisen on lisäksi annettava ilmoittajalle kirjallinen selvitys salassa pidettävien tietojen ilmaisemisen syistä.

Eduskunnan vastaus EV 195/2022 vp

7 luku

Seuraamukset

34 §

Hyvitys

Vastatoimien kohteeksi joutuneella ilmoittajalla tai muulla 5 §:ssä tarkoitettulla luonnollisella henkilöllä on oikeus saada vastatoimen aiheuttamasta loukkauksesta hyvitystä 23 §:ssä tarkoitetulta työnantajalta tai muulta organisaatiolta, joka on 23 §:n 1 momentin vastaisesti kohdistanut häneen vastatoimia. Lisäksi hyvitykseen on oikeus 5 §:ssä tarkoitettulla luonnollisella henkilöllä, johon on kohdistettu menettely, jonka tarkoituksena on ilmoittamisen estäminen.

Hyvityksen tulee olla oikeudenmukaisessa suhteessa teon vakavuuteen ja siitä aiheutuneeseen haittaan. Teon vakavuutta arvioidaan ottamalla huomioon teon laatu, laajuus ja kesto.

Hyvitystä voidaan kohtuullistaa tai se voidaan jättää määräämättä, jos hyvitys muodostuisi kohtuuttomaksi ottaen erityisesti huomioon kieltoa rikkoneen pyrkimykset estää tai poistaa menettelyn vaikutukset ja kiellon rikkojan taloudellinen asema.

Hyvityksen saaminen ei estä saamasta vahingonkorvausta tämän lain, vahingonkorvauslain tai muun lain mukaan taikka sopimussuhteen perusteella.

Hyvitystä määrättäessä on otettava huomioon mahdollinen samasta teosta tämän tai muun lain nojalla henkilöön kohdistuvan loukkauksen vuoksi tuomittu tai maksettavaksi määrätty korvaus tai hyvitys.

35 §

Hyvitystä koskeva vaatimus

Hyvitystä on vaadittava käräjäoikeudessa kolmen vuoden kuluessa 23 §:ssä tarkoitettusta:

- 1) ilmoittamisen estämisestä; tai
- 2) vastatoimien kiellon vastaisesta menettelystä.

36 §

Rangaistussäännökset

Edellä 5 §:ssä tarkoitettu ilmoittaja, joka 2 §:n mukaisessa ilmoituksessa tahallaan ilmoittaa tai julkistaa vääriä tietoja, on tuomittava, jollei teko ole vähäinen tai teosta muualla laissa säädetä ankarampaa rangaistusta, *ilmoittajan suojelusta annetun lain rikkomisesta* sakkoon.

Syyttäjä ei saa nostaa syytettä ilmoittajan suojelusta annetun lain rikkomisesta, ellei asianomistaja ilmoita rikosta syytteeseen pantavaksi taikka ellei erittäin tärkeä yleinen etu vaadi syytteen nostamista.

Rangaistus tämän lain 32 §:ssä säädetyn salassapitovelvollisuuden rikkomisesta tuomitaan rikoslain (39/1889) 38 luvun 1 tai 2 §:n mukaan, jollei teko ole rangaistava rikoslain 40 luvun 5 §:n mukaan tai siitä muualla laissa säädetä ankarampaa rangaistusta.

Eduskunnan vastaus EV 195/2022 vp

Rangaistus väärästä ilmiannosta säädetään rikoslain 15 luvun 6 §:ssä, rangaistus yksityiselämää loukkaavasta tiedon levittämisestä rikoslain 24 luvun 8 §:ssä, rangaistus törkeästä yksityiselämää loukkaavasta tiedon levittämisestä rikoslain 24 luvun 8 a §:ssä, rangaistus kunnianloukkauksesta rikoslain 24 luvun 9 §:ssä ja rangaistus törkeästä kunnianloukkauksesta rikoslain 24 luvun 10 §:ssä.

Rangaistus viestintäsalaisuuden loukkauksesta säädetään rikoslain 38 luvun 3 §:ssä ja törkeästä viestintäsalaisuuden loukkauksesta 4 §:ssä. Rangaistus tietosuojarikoksesta säädetään rikoslain 38 luvun 9 §:ssä.

8 luku

Erinäiset säännökset

37 §

Vastaanotetun ilmoituksen kirjaaminen ja suullisen ilmoituksen dokumentointi

Vastaanotetut ilmoitukset on merkittävä asianhallintarekisteriin tai muulla tavalla rekisteröitävä.

Jos ilmoitus tehdään henkilökohtaisessa tapaamisessa, on tapaamisesta laadittava pöytäkirja. Ilmoittajalle on varattava mahdollisuus tarkastaa ja hyväksyä pöytäkirja.

Suullinen ilmoitus voidaan tallentaa ilmoittajan suostumuksella.

38 §

Raportointi

Toimivaltaisten viranomaisten on ilmoitettava vuosittain oikeuskanslerinvirastolle ilmoitusten perusteella tehdyt ratkaisut ja rikkomisten perusteella takaisin perittyjen varojen määrä sekä arvio rikkomisten aiheuttamasta taloudellisen vahingon määrästä.

Mitä 1 momentissa säädetään raportointivelvoitteesta oikeuskanslerinvirastolle, sovelletaan myös viranomaisiin, joille on tehty ilmoitus suoraan tämän lain 2 §:n soveltamisalaan kuuluvasta rikkomisesta.

Oikeuskanslerinviraston on pidettävä kirjaa vuosittain vastaanotettujen ilmoitusten lukumäärästä ja raportoitava ilmoitusten lukumäärä sekä 1 momentissa tarkoitetut tiedot Euroopan komissiolle.

39 §

Menettelyjen tarkastelu keskitetyssä ilmoituskanavassa ja toimivaltaisessa viranomaisessa

Oikeuskanslerinviraston on tarkasteltava vähintään kolmen vuoden välein ilmoitusten vastaanottamista ja siirtämistä koskevien menettelyjen toimivuutta 18 §:ssä tarkoitetussa keskitetyssä oikeuskanslerinviraston ilmoituskanavassa.

Eduskunnan vastaus EV 195/2022 vp

Toimivaltaisten viranomaisten on tarkasteltava vähintään kolmen vuoden välein 18 §:ssä tarkoitettu keskitetystä oikeuskanslerinviraston ilmoituskanavasta siirrettävien ilmoitusten vastaanottamista, ilmoitusten paikkansa pitävyyden selvittämistä ja ilmoitusten perusteella toteutettavien toimenpiteidensä toimivuutta.

40 §

Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Sisäinen ilmoituskanava on otettava käyttöön kolmen kuukauden kuluessa lain voimaantulosta.

Niissä 10 §:n 1 momentin 5 ja 6 kohdassa tarkoitetuissa organisaatioissa, joissa on säännöllisesti enintään 249 työntekijää, sisäinen ilmoituskanava on otettava käyttöön kuitenkin viimeistään 17 päivänä joulukuuta 2023.

Jos 13 §:ssä tarkoitettulla organisaatiolla, jonka palveluksessa on säännöllisesti alle 50 työntekijää, on käytössä ennen lain voimaantuloa vapaaehtoinen sisäinen ilmoituskanava, jossa on tarkoitus vastaanottaa tässä laissa tarkoitettuja ilmoituksia, tällaisen sisäisen ilmoituskanavan tulee täyttää tässä laissa säädetyt vaatimukset viimeistään 17 päivänä joulukuuta 2023.

Hyvinvointialueesta annetussa laissa (611/2021) tarkoitettujen hyvinvointialueiden ja hyvinvointiyhtymien on otettava käyttöön sisäinen ilmoituskanava kolmen kuukauden kuluessa lain voimaantulosta.

Laki

liikesalaisuuslain 5 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

lisätään liikesalaisuuslain (595/2018) 5 §:ään uusi 2 momentti seuraavasti:

5 §

Väärinkäytöksen paljastaminen ja sananvapauden käyttäminen

Ilmoittajan suojelusta säädetään lisäksi Euroopan unionin ja kansallisen oikeuden rikkomisesta ilmoittavien henkilöiden suojelusta annetussa laissa (/).

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Laki

valtioneuvoston oikeuskanslerista annetun lain 1 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
lisätään valtioneuvoston oikeuskanslerista annetun lain (193/2000) 1 §:ään, sellaisena kuin se on osaksi laissa 722/2011, uusi 3 momentti seuraavasti:

1 §

Soveltamisala

Oikeuskanslerinvirasto toimii Euroopan unionin ja kansallisen oikeuden rikkomisesta ilmoittavien henkilöiden suojelusta annetun lain (/) 18 §:ssä säädettyinä keskitettynä ilmoituskanaavana ja huolehtii sille mainitussa laissa säädettyistä muista tehtävistä.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Laki

rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä annetun lain 7 luvun 8 ja 9 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
lisätään rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä annetun lain (444/2017) 7 luvun 8 §:ään uusi 5 momentti ja 9 §:ään uusi 5 momentti seuraavasti:

Eduskunnan vastaus EV 195/2022 vp

7 luku

Valvonta

8 §

Menettelytavat rikkomusepäilyistä ilmoittamiseen ilmoitusvelvollisen sisällä

Menettelytavoista rikkomusepäilyistä ilmoittamiseen ilmoitusvelvollisen sisällä säädetään lisäksi Euroopan unionin ja kansallisen oikeuden rikkomisesta ilmoittavien henkilöiden suojelusta annetussa laissa (/).

9 §

Järjestelmä rikkomusepäilyjä koskevien ilmoitusten vastaanottamiseksi

Valvontaviranomaisen ja asianajajayhdistyksen ylläpitämistä järjestelmistä rikkomusepäilyjä koskevien ilmoitusten vastaanottamiseksi säädetään lisäksi Euroopan unionin ja kansallisen oikeuden rikkomisesta ilmoittavien henkilöiden suojelusta annetussa laissa.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Laki

luottolaitostoiminnasta annetun lain 7 luvun 6 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan luottolaitostoiminnasta annetun lain (610/2014) 7 luvun 6 §:n 1 momentti, sellaisena kuin se on laissa 394/2019, seuraavasti:

Eduskunnan vastaus EV 195/2022 vp

7 luku

Hallinto- ja ohjausjärjestelmät

6 §

Rikkomuksista ilmoittaminen

Luottolaitoksella on oltava menettelytavat, joita noudattamalla luottolaitoksen palveluksessa olevat voivat ilmoittaa luottolaitoksen sisällä riippumattoman kanavan kautta finanssimarkkinoita koskevien säännösten ja määräysten epäillystä rikkomisesta. Ilmoitusmenettelyyn tulee sisältää asianmukaiset ja riittävät toimenpiteet, joilla järjestetään ilmoitusten asianmukainen käsittely sekä suojataan ilmoituksen tekijää ja turvataan ilmoituksen tekijän ja ilmoituksen kohteena olevan henkilötietojen suoja. Ilmoittajansuojeluun sovelletaan lisäksi Euroopan unionin ja kansallisen oikeuden rikkomisesta ilmoittavien henkilöiden suojelusta annettua lakia (/). Ilmoitusmenettelyyn tulee lisäksi sisältää ohjeet, joilla turvataan ilmoituksen tekijän henkilöllisyyden suoja, jollei rikkomuksen selvittämiseksi tai muuten viranomaisen oikeudesta tietojen saamiseen laissa toisin säädetä.

— — — — —

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 20 ____.

Laki

sijoituspalvelulain 6 b luvun 13 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan sijoituspalvelulain (747/2012) 6 b luvun 13 §:n 1 momentti, sellaisena kuin se on laissa 523/2021, seuraavasti:

6 b luku

Hallinto- ja ohjausjärjestelmät, avoimuus, riskien hallinta ja palkitseminen

13 §

Rikkomuksista ilmoittaminen

Sijoituspalveluyrityksellä on oltava menettelytavat, joita noudattamalla sijoituspalveluyrityksen palveluksessa olevat voivat ilmoittaa sijoituspalveluyrityksen sisällä riippumattoman kana-

Eduskunnan vastaus EV 195/2022 vp

van kautta finanssimarkkinoita koskevien säännösten ja määräysten epäilyistä rikkomisesta. Ilmoitusmenettelyn tulee sisältää asianmukaiset ja riittävät toimenpiteet, joilla järjestetään ilmoitusten asianmukainen käsittely sekä suojataan ilmoituksen tekijää ja turvataan ilmoituksen tekijän ja ilmoituksen kohteena olevan henkilötietojen suoja. Ilmoittajansuojeluun sovelletaan lisäksi Euroopan unionin ja kansallisen oikeuden rikkomisesta ilmoittavien henkilöiden suojelusta annettua lakia (/). Ilmoitusmenettelyn tulee lisäksi sisältää ohjeet, joilla turvataan ilmoituksen tekijän henkilöllisyyden suoja, jollei rikkomuksen selvittämiseksi tai muuten viranomaisen oikeudesta tietojen saamiseen laissa toisin säädetä.

— — — — —

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

— — — — —

Laki

arvopaperimarkkinalain 12 luvun 3 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan arvopaperimarkkinalain (746/2012) 12 luvun 3 §:n 1 momentti, sellaisena kuin se on laissa 401/2019, seuraavasti:

12 luku

Markkinoiden väärinkäyttö

3 §

Rikkomuksista ilmoittaminen

Liikkeeseenlaskijalla on oltava menettely, jota noudattamalla liikkeeseenlaskijan palveluksessa olevat voivat ilmoittaa liikkeeseenlaskijan sisällä riippumattoman kanavan kautta finanssimarkkinoita koskevien säännösten ja määräysten epäilyistä rikkomisesta. Ilmoitusmenettelyn tulee sisältää asianmukaiset ja riittävät toimenpiteet, joilla järjestetään ilmoitusten asianmukainen käsittely sekä suojataan ilmoituksen tekijää ja turvataan ilmoituksen tekijän ja ilmoituksen kohteena olevan henkilötietojen suoja. Ilmoittajansuojeluun sovelletaan lisäksi Euroopan unionin ja kansallisen oikeuden rikkomisesta ilmoittavien henkilöiden suojelusta annettua lakia (/). Ilmoitusmenettelyn tulee lisäksi sisältää ohjeet, joilla turvataan ilmoituksen tekijän henkilöllisyyden suoja, jollei rikkomuksen selvittämiseksi tai muuten viranomaisen oikeudesta tietojen saamiseen laissa toisin säädetä.

— — — — —

Eduskunnan vastaus EV 195/2022 vp

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 20 ____.

Laki

kaupankäynnistä rahoitusvälineillä annetun lain 3 luvun 3 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan kaupankäynnistä rahoitusvälineillä annetun lain (1070/2017) 3 luvun 3 §:n 1 momentti, sellaisena kuin se on laissa 399/2019, seuraavasti:

3 luku

Säännellyn markkinan toiminnan järjestäminen

3 §

Rikkomuksista ilmoittaminen

Pörssillä on oltava menettelytavat, joita noudattamalla pörssin palveluksessa olevat voivat ilmoittaa pörssin sisällä riippumattoman kanavan kautta finanssimarkkinoita koskevien säännösten ja määräysten epäillystä rikkomisesta. Ilmoitusmenettelyn tulee sisältää asianmukaiset ja riittävät toimenpiteet, joilla järjestetään ilmoitusten asianmukainen käsittely sekä suojataan ilmoituksen tekijää ja turvataan ilmoituksen tekijän ja ilmoituksen kohteena olevan henkilötietojen suoja. Ilmoittajansuojeluun sovelletaan lisäksi Euroopan unionin ja kansallisen oikeuden rikkomisesta ilmoittavien henkilöiden suojelusta annettua lakia (/). Ilmoitusmenettelyn tulee lisäksi sisältää ohjeet, joilla turvataan ilmoituksen tekijän henkilöllisyyden suoja, jollei rikkomuksen selvittämiseksi tai muuten viranomaisen oikeudesta tietojen saamiseen laissa toisin säädetä.

— — — — —

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 20 ____.

Laki

vaihtoehtorahastojen hoitajista annetun lain 22 luvun 9 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan vaihtoehtorahastojen hoitajista annetun lain (162/2014) 22 luvun 9 §:n 1 momentti, sellaisena kuin se on laissa 400/2019, seuraavasti:

22 luku

Seuraamukset, muutoksenhaku ja rikkomuksista ilmoittaminen

9 §

Rikkomuksista ilmoittaminen

Vaihtoehtorahastojen hoitajalla on oltava menettely, jota noudattamalla sen palveluksessa olevat voivat ilmoittaa yhtiön sisällä riippumattoman kanavan kautta markkinoiden finanssimarkkinoita koskevien säännösten ja määräysten epäillystä rikkomisesta. Ilmoitusmenettelyn tulee sisältää asianmukaiset ja riittävät toimenpiteet, joilla järjestetään ilmoitusten asianmukainen käsittely sekä suojataan ilmoituksen tekijää ja turvataan ilmoituksen tekijän ja ilmoituksen kohteena olevan henkilötietojen suoja. Ilmoittajansuojeluun sovelletaan lisäksi Euroopan unionin ja kansallisen oikeuden rikkomisesta ilmoittavien henkilöiden suojelusta annettua lakia (/). Ilmoitusmenettelyn tulee lisäksi sisältää ohjeet, joilla turvataan ilmoituksen tekijän henkilöllisyyden suoja, jollei rikkomuksen selvittämiseksi tai muuten viranomaisen oikeudesta tietojen saamiseen laissa toisin säädetä.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 20 ____.

Laki

sijoitusrahastolain 27 luvun 7 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan sijoitusrahastolain (213/2019) 27 luvun 7 §:n 1 momentti, sellaisena kuin se on laissa 403/2019, seuraavasti

Eduskunnan vastaus EV 195/2022 vp

27 luku

Seuraamukset ja rikkomuksista ilmoittaminen

7 §

Rikkomuksista ilmoittaminen

Rahastoyhtiöllä on oltava menettely, jota noudattamalla rahastoyhtiön palveluksessa olevat voivat ilmoittaa rahastoyhtiön sisällä riippumattoman kanavan kautta finanssimarkkinoita koskevien säännösten ja määräysten epäilyistä rikkomisesta. Ilmoitusmenettelyn tulee sisältää asianmukaiset ja riittävät toimenpiteet, joilla järjestetään ilmoitusten asianmukainen käsittely sekä suojataan ilmoituksen tekijää ja turvataan ilmoituksen tekijän ja ilmoituksen kohteena olevan henkilötietojen suoja. Ilmoittajansuojeluun sovelletaan lisäksi Euroopan unionin ja kansallisen oikeuden rikkomisesta ilmoittavien henkilöiden suojelusta annettua lakia (/). Ilmoitusmenettelyn tulee lisäksi sisältää ohjeet, joilla turvataan ilmoituksen tekijän henkilöllisyyden suoja, jollei rikkomuksen selvittämiseksi tai muuten viranomaisen oikeudesta tietojen saamiseen laissa toisin säädetä.

— — — — —

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 20 ____.

Laki

arvo-osuusjärjestelmästä ja selvitystoiminnasta annetun lain 2 luvun 22 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan arvo-osuusjärjestelmästä ja selvitystoiminnasta annetun lain (348/2017) 2 luvun 22 §:n 1 momentti, sellaisena kuin se on laissa 402/2019, seuraavasti:

2 luku

Arvopaperikeskuksen toimilupa, omistajat, hallinto ja toiminta sekä keskusvastapuoli

22 §

Rikkomuksista ilmoittaminen

Arvopaperikeskuksella on oltava menettely, jota noudattamalla arvopaperikeskuksen palveluksessa olevat voivat ilmoittaa arvopaperikeskuksen sisällä riippumattoman kanavan kautta fi-

Eduskunnan vastaus EV 195/2022 vp

nanssimarkkinoita säännösten ja määräysten epäilyistä rikkomisesta. Ilmoitusmenettelyn tulee sisältää asianmukaiset ja riittävät toimenpiteet, joilla järjestetään ilmoitusten asianmukainen käsittely sekä suojataan ilmoituksen tekijää ja turvataan ilmoituksen tekijän ja ilmoituksen kohteena olevan henkilötietojen suoja. Ilmoittajansuojeluun sovelletaan lisäksi Euroopan unionin ja kansallisen oikeuden rikkomisesta ilmoittavien henkilöiden suojelusta annettua lakia (/). Ilmoitusmenettelyn tulee lisäksi sisältää ohjeet, joilla turvataan ilmoituksen tekijän henkilöllisyyden suoja, jollei rikkomuksen selvittämiseksi tai muuten viranomaisen oikeudesta tietojen saamiseen laissa toisin säädetä.

— — — — —

Tämä laki tulee voimaan _____
päivänä _____ kuuta 20 ____.

Helsingissä 2.12.2022

Eduskunnan puolesta

puhemies

pääsihteeri